

СЛОВО МОЛОДИМ ВЧЕНИМ

DOI: 10.33498/Юш-2022-06-149

Ярослав Ярош

аспірант кафедри економічного права
та економічного судочинства
Інституту права Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7359-7886>
Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/GLQ-8974-2022>
yarosh@bogatyr.kiev.ua

УДК 346.9

ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ ЯК САМОСТІЙНИЙ ВИД ПРИМИРЮВАЛЬНОЇ ПРОЦЕДУРИ У ГОСПОДАРЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

АНОТАЦІЯ. У процесі розвитку правової системи людство дійшло висновку, що врегулювання спорів, без яких неможливо уявити суспільство, за допомогою судових процедур не завжди є доцільним. Поряд із перевагами судового розгляду спорів, можна говорити й про зростаючу кількість його недоліків. Тривалість судового процесу, надмірні розміри судових витрат, результати розгляду справ, які, як правило, залишають одну зі сторін незадоволеною, спонукають осіб, що конфліктують, знаходити інші, позасудові форми вирішення спорів. Сприяють розвитку примирювальних процедур і самі держави. Причиною цього є постійне зростання навантаження на суддів, що змушує збільшувати суддівський апарат і видатки на забезпечення його діяльності, дороговартісність судового процесу для держави у зв'язку з його тривалістю та багато іншого. Саме тому різноманітні примирювальні процедури не лише рекомендують застосовувати сторонам, їх все частіше вводять у національне законодавство різних держав. Світова наукова доктрина та практика розробили низку альтернативних способів вирішення господарських спорів. Не залишилася осторонь цих процесів й Україна. Ще у 2017 р. у національному господарському процесуальному законодавстві й, відповідно, у судовій практиці було запроваджено новий інститут господарського судочинства – інститут врегулювання спору за участю судді. Проте ефективність запровадження та реалізації того чи іншого інституту господарського судочинства може бути визначена не лише ухваленими у чинному законодавстві України нормами права, а й, передусім, його практичним застосуванням – судовою практикою, що надасть змогу визначити проблемні аспекти та недоліки правового забезпечення інституту врегулювання спору за участю судді як виду примирювальної процедури у господарському судочинстві.

Метою статті є обґрунтування положень теоретико-правових засад врегулювання спору за участю судді як самостійного виду примирювальної процедури у господарському судочинстві.

© Ярослав Ярош, 2022

Проаналізовані у статті існуючі доктринальні підходи до визначення та особливостей інституту врегулювання спору за участю судді, а також положення чинного законодавства України щодо засад його регулювання надали підстав визначити процедуру врегулювання спору за участю судді як особливу, самостійну примирювальну процедуру, що проводиться за взаємною згодою сторін у рамках позовного провадження до початку розгляду справи по суті, та здійснюється за участю судді у ролі посередника у формі спільних та/або закритих нарад з метою мирного врегулювання спору. Автором обґрунтовано, що процедуру врегулювання спору за участю судді можна розглядати як особливу примирювальну процедуру, що проводиться за взаємною згодою сторін в рамках позовного провадження до початку розгляду справи по суті, та здійснюється за участю судді у ролі посередника у формі спільних та/або закритих нарад з метою мирного врегулювання спору. Доведено, що поняття “врегулювання спору за участю судді” та “медіація” не є тотожними та мають певні взаємовиключні ознаки. Зокрема, основною ознакою, за якою можна відрізнити ці примирювальні процедури у чинному законодавстві України, є позасудовість медіації та, на противагу цьому, інтегрований підхід до процесу врегулювання спору за участю судді у господарському процесуальному законодавстві. Встановлено, що одним із недоліків інституту врегулювання спору за участю судді є існування обмеження щодо можливості участі у досліджуваній процедурі третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. На нашу думку, передбачене п. 3 ч. 2 ст. 186 Господарського процесуального кодексу України (ГПК України) обмеження щодо недопущення проведення врегулювання спору за участю судді у спорах у випадку вступу у справу третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, є невинуватим і має бути виключеним. Доведено, що відповідно до ч. 2 ст. 188 ГПК України проведення врегулювання спору за участю судді здійснюється у формі спільних та/або закритих нарад. Висловлено пропозицію щодо доцільності зміни назви “закриті наради” на “індивідуальні наради”.

Ключові слова: примирювальні процедури; врегулювання спору; судова процедура; врегулювання спору за участю судді.

У процесі розвитку правової системи людство дійшло висновку, що врегулювання спорів, без яких неможливо уявити суспільство, за допомогою судових процедур не завжди є доцільним. Поряд із перевагами судового розгляду спорів можна говорити й про зростаючу кількість його недоліків. Тривалість судового процесу, надмірні розміри судових витрат, результати розгляду справ, які, як правило, залишають одну зі сторін незадоволеною, спонукають осіб, що конфліктують, знаходити інші, позасудові форми вирішення спорів.

Сприяють розвитку примирювальних процедур і самі держави. Причиною цьому є постійне зростання навантаження на суддів, що змушує збільшувати суддівський апарат і видатки на забезпечення його діяльності, дороговартісність судового процесу для держави у зв'язку з його тривалістю та багато іншого. Саме тому різноманітні примирювальні процедури не лише рекомендують застосовувати сторонам, їх все частіше вводять у національне законодавство різних держав.

Світова наукова доктрина та практика розробили низку альтернативних способів вирішення господарських спорів. Не залишилася осторонь цих процесів й Україна. Ще у 2017 р. у національному господарському процесуальному законодавстві й, відповідно, у судовій практиці було запроваджено новий інститут господарського судочинства – інститут врегулювання спору за участю судді. Проте ефективність запровадження та реалізації того чи іншого інституту господарського судочинства може бути визначена не лише ухваленими у чинному законодавстві України нормами права, а й, передусім, його практичним застосуванням – судовою практикою, що надасть змогу визначити проблемні аспекти та недоліки правового забезпечення інституту врегулювання спору за участю судді як виду примирювальної процедури у господарському судочинстві.

Незважаючи на те, що процедура врегулювання спору за участю судді як окремий вид примирювальної процедури у господарському судочинстві з'явилася у господарському процесуальному законодавстві України відносно нещодавно, окремі її аспекти висвітлювали у своїх наукових дослідженнях таких науковці, як О. Беяневич, А. Бобкова, І. Бутирська, Т. Дідковська, О. Можайкіна, Л. Ніколенко, О. Подцерковний, Б. Поляков, В. Резнікова, В. Устименко, В. Щербина та ін. Однак врегулювання спору за участю судді як окремий вид примирювальної процедури у господарському судочинстві все ще залишається відносно новим інститутом для господарського судочинства України. Тому у науковій літературі ця процедура ще не була повною і достатньою мірою досліджена, а з наявних наукових праць не можливо зробити чіткі висновки, чи є інститут врегулювання спору за участю судді поширеним та ефективним, що зумовлює актуальність нашої статті.

Метою дослідження є обґрунтування положень теоретико-правових засад врегулювання спору за участю судді як самостійного виду примирювальної процедури у господарському судочинстві, а також виокремлення проблемних питань, що можуть виникнути під час практичної реалізації цієї процедури та надання пропозицій щодо їх врегулювання.

Врегулювання спору за участю судді регламентоване у статтях 186–190 глави 4 розділу III Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України)¹. Запровадження примирювальної процедури за участю судді у господарському судочинстві було позитивно оцінено вітчизняними науковцями. Зокрема, О. Кібенко, аналізуючи законодавчу регламентацію врегулювання спору за участю судді відповідно до норм ГПК України, вважає, що ‘запропонувати сторонам процедуру, врегулювання спору за участю судді, є не правом, а обов’язком суду’ і зазначає, що ‘процедура впливає із принципу змагальності сторін, закріпленого

¹ Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 6 листопада 1991 р. № 1798-XII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>> (дата звернення: 13.07.2022).

у ст. 13 ГПК України, згідно якого суд, зберігаючи об'єктивність і неупередженість, сприяє врегулюванню спору шляхом досягнення угоди між сторонами².

Зі свого боку Т. Кисельова пояснює врегулювання спору за участю судді як спеціальну судову процедуру, за якої суддя, який бере участь у розгляді справи, за взаємною згодою сторін бере участь у врегулюванні спору до початку розгляду справи по суті³. За визначенням В. Прущак, врегулювання спору за участю судді – переговорний, структурований і конфіденційний процес, в якому сторони спору намагаються самостійно, на добровільній основі вступити у перемовини за підтримки нейтрального неупередженого посередника – судді, що за допомогою власних професійних навичок і знань спрямовує сторони до мирного врегулювання спору⁴.

І дійсно, національний законодавець, запроваджуючи у господарське процесуальне законодавство України інститут врегулювання спору за участю судді, ставив насамперед завдання – запровадження ефективного процесуального механізму для врегулювання спору між сторонами за участю судді з метою спрощення та прискорення розгляду справ, які можна віднести до категорії нескладних⁵.

На відміну від завдань судочинства загалом і завдань підготовчого провадження зокрема, господарське процесуальне законодавство України не встановлює чітких завдань врегулювання спору за участю судді. Наукова доктрина теж ще не розробила чітких завдань цього інституту.

Аналізуючи законодавчі положення щодо врегулювання спору за участю судді, на нашу думку, можна виокремити такі завдання цього інституту: а) швидке врегулювання спору між сторонами без застосування повноцінного судового розгляду; б) врахування специфіки розгляду категорії спору та судової практики в аналогічних спорах при врегулюванні конфлікту; в) участь у врегулюванні спору судді, який має вищу юридичну освіту та відповідний досвід у вирішенні спорів, на основі яких допомагає сторонам дійти згоди; г) зменшення судових витрат для сторін, зокрема, витрат на подальший розгляд справи та на залучення

² О Кібенко, 'Судова медіація в господарському процесі – бути чи не бути?' (Цензор.Нет, 18.02.2018) <https://censor.net.ua/blogs/3051121/sudova_medatsya_v_gospodarskomu_protsebuti_chi_ne_buti> (дата звернення: 13.07.2022).

³ Т Кисельова, Л Романадзе, *Відмінності медіації від процедури врегулювання спору за участю судді: Програмний документ. Інтеграція медіації в судову систему України у рамках проекту Ради Європи "Підтримка впровадженню судової реформи в Україні"* (Тетяна Кисельова підгот, Київ 2017) <<https://md.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Kyselova-T.-Mediation-Integartion-UKR.pdf>> (дата звернення: 13.07.2022).

⁴ В Прущак, 'Врегулювання спору за участю судді у цивільному судочинстві України' (дис д-р філос, Одеса 2020).

⁵ Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів". 2017 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=6232&skl=9> (дата звернення: 13.07.2022).

інших осіб, а саме медіатора, до врегулювання цього ж спору; г) розвантаження суддів; д) зменшення строку розгляду справ у судах; е) забезпечення конфіденційності. Основним серед вказаних завдань, на наше переконання, є саме врегулювання спору між сторонами, тобто їх примирення. Таке завдання є ознакою будь-якої примирювальної процедури.

Досліджуючи процедуру врегулювання спору за участю судді як самостійний вид примирювальної процедури у господарському судочинстві України, вважаємо за необхідне нагадати, що термін, яким, як правило, позначають усю сукупність примирювальних процедур – альтернативне вирішення спорів (*Alternative Dispute Resolution*), походить із США. Він означає сукупність прийомів та методів позасудового врегулювання спору, за результатами застосування яких сторони укладають взаємоприйнятну та взаємовигідну угоду. Існує низка способів альтернативного вирішення спорів: арбітраж, медіація, переговори або неогоціація, консоліація, “мед-ард”, приватна судова система, “мінісуд”, незалежне встановлення фактів тощо⁶. Серед такого розмаїття примирювальних процедур належне місце посів й інститут врегулювання спору за участю судді, який, до речі, є поширеним також й у європейських країнах. Так, наприклад, Директива Європейського парламенту та Ради ЄС 2008/52/ЄС про окремі аспекти медіації у цивільних та комерційних справах від 21 травня 2008 р. наводить таке визначення посередництва (медіації): посередництво (медіація) – це організований процес, як би він не називався, в якому дві або більше сторін намагаються добровільно досягнути вирішення свого спору за допомогою посередника. При цьому Директивою не накладаються обмеження на ініціативу проведення медіації: вона може бути розпочата сторонами самостійно, бути призначена судом або бути передбаченою у законодавстві держави. Таке визначення охоплює також і проведення посередництва суддею⁷. Отже, можна зробити висновок, що в розумінні європейських міжнародних актів врегулювання спору за участю судді є різновидом посередництва (медіації).

На відміну від європейських країн, національне законодавство пішло іншим шляхом. Ухвалений 16 листопада 2021 р. Закон України “Про медіацію” під медіацією розуміє ‘позасудову добровільну, конфіденційну, структуровану процедуру, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати

⁶ НЛБондаренко-Зелінська, ‘Впровадження способів альтернативного вирішення правових спорів (ADR – Alternative Dispute Resolution)’ (2018) 9 Міжнародне приватне право: розвиток і гармонізація 165–8 <[http://www.univer.km.ua/statti/1.bondarenko-zelinska_n.l._vprovadzheniya_sposobiv_alternativnoho_vyirishennya_pravovykh_sporiv_\(adr_alternative_dispute_resolution\).pdf](http://www.univer.km.ua/statti/1.bondarenko-zelinska_n.l._vprovadzheniya_sposobiv_alternativnoho_vyirishennya_pravovykh_sporiv_(adr_alternative_dispute_resolution).pdf)> (дата звернення: 13.07.2022).

⁷ Директива № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах від 21 травня 2008 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a95#Text> (дата звернення: 13.07.2022).

Ярослав Ярош

конфлікт (спір) шляхом переговорів⁸. Визначення або положення про інститут врегулювання спору за участю судді в цьому Законі відсутні, натомість вони чітко прописані окремо у ГПК України та набрали чинності 15 грудня 2017 р. Тож, як бачимо, на законодавчому рівні поняття “медіація” та “врегулювання спору за участю судді” не лише не є тотожними, а й мають певні взаємовиключні ознаки.

Так, основною ознакою, за якою можна відрізнити ці примирювальні процедури у чинному законодавстві України, є позасудовість медіації та, на противагу цьому, інтегрований підхід до процесу врегулювання спору за участю судді у господарському процесуальному законодавстві.

На відміну від законодавчих засад, правова доктрина щодо інституту врегулювання спору за участю судді є дещо неоднозначною. Науковці по-різному співвідносять цей інститут з іншими примирювальними процедурами, однак у більшості наукових досліджень порівнюється інститут врегулювання спору за участю судді саме з медіацією. Та оскільки вирішення конфліктів у правовому полі безпосередньо пов’язане зі зверненням учасників (сторін) конфлікту до суду, науковці виробили різні підходи до співвідношення медіації з судовим процесом. З урахуванням того, що інститут врегулювання спору за участю судді є саме примирювальною процедурою, яка інтегрована у судовий процес, на нашу думку, доцільно розглянути деякі з цих підходів з метою подальшої конкретизації особливостей інституту врегулювання спору за участю судді.

Так, наприклад, Н. Грень під медіацією розуміє

особливий вид посередництва, який передбачає участь у вирішенні конфлікту третьої нейтральної сторони, яка зацікавлена у вирішенні спору з найбільшою вигодою для сторін, яка, проте, не надає жодної оцінки їх діям та рішенням. Як один із видів альтернативного вирішення спорів медіація є особливим видом переговорів, відбувається за участю третьої незалежної сторони, має добровільний характер та заснована на консенсусному прийнятті рішення з урахуванням інтересів сторін конфлікту⁹.

В. Яковлев, вивчаючи зв’язок інституту медіації з системою судочинства, враховуючи різні формати медіації щодо складу її учасників, підстав та порядку її проведення, наслідків її проведення, виокремлює моделі медіації. Залежно від інтегрованості медіації у судову систему моделями медіації є позасудова та присудова. І позасудова, і присудова медіації за таким підходом мають спільні риси: порядок проведення, характер взаємодії сторін спору та медіатора. Основними відмінностями

www.pravoua.com.ua

⁸ Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 р. № 1875-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>> (дата звернення: 13.07.2022).

⁹ Н. М. Грень, ‘Реалізація права людини на справедливий суд шляхом процедури присудової медіації: теоретико-правове дослідження’ (дис канд юрид наук, 2016).

цих двох моделей медіації є їх співвідношення із судовим процесом, коло учасників такої процедури, її процесуальні наслідки¹⁰.

Однак, на нашу думку, через низку особливостей, притаманних саме інституту врегулювання спору за участю судді, його не можна відносити до медіації. Зокрема, відповідно до чинного законодавства України під час проведення такої примирювальної процедури суддя наділений правом пропонувати сторонам можливі шляхи мирного вирішення спорів, що не притаманне для медіатора. Окрім цього на суддю покладається обов'язок з'ясувати підстави та предмет позову, підстави заперечень, роз'яснити сторонам предмет доказування по категорії спору, який розглядається, запропонувати сторонам надати пропозиції щодо шляхів мирного врегулювання спору¹¹. Ці відмінні ознаки судді як посередника при вирішенні спору, на нашу думку, й дають змогу відокремити інститут врегулювання спору за участю судді від медіації.

З урахуванням наведених вище ознак врегулювання спору за участю судді, цей інститут також можна порівняти з консолідацією, яку ще називають узгоджувальним примиренням і яка є одним зі способів альтернативного вирішення спорів. Їй, зокрема, притаманні добровільність, конфіденційність, гнучкість, участь у примиренні нейтральної особи – консиліатора¹². Проте відмінною рисою інституту врегулювання спору за участю судді, що відрізняє його як від медіації, так і від консолідації, є те, що сторони самостійно не можуть обрати собі посередника. Врегулювання спору відбувається за участю саме того судді, який визначений за допомогою Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, а також сторони позбавлені можливості обрати посередника за взаємною згодою.

Отже, інститут врегулювання спору за участю судді, безперечно, займає окреме, самостійне місце серед існуючих інших видів примирювальних процедур. Так, цей інститут має багато спільних ознак з іншими видами альтернативного вирішення спорів, насамперед із медіацією. До них, зокрема, можна віднести добровільність і конфіденційність процесу, наявність посередника, можливість укладення мирової угоди з подальшим затвердженням її судом та, водночас, необов'язковість досягнення мирного врегулювання у результаті застосування примирювальної процедури. Однак між ними існують й суттєві відмінності, зокрема: а) чітко визначений момент і період часу, протягом яких може бути застосовано врегулювання спору за участю судді, поряд із можливістю звернення до медіації без будь-яких часових обмежень; б) врегулювання спору за уча-

¹⁰ В В Яковлев, 'Присудова та позасудова медіація: основні ознаки' (2017) 26 Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Сер. "Право" 139–51.

¹¹ Господарський процесуальний кодекс України (н 1).

¹² 'Медіація та консолідація: вирішення спорів' (*Профспілкові віснi*, 2015) <<http://www.psv.org.ua/arts/Yurist/view-2774.html>> (дата звернення: 13.07.2022).

стю судді є, по-суті, частиною судового розгляду справи, до якої сторони мають право звернутися, а медіація є позасудовим способом врегулювання спору; в) участь судді, який за своєю суттю має спеціальний статус, відмінний від статусу медіатора, та відмінність їхніх ролей під час проведення примирювальної процедури; г) обмеження щодо кола учасників спору, зокрема, неможливість звернення до врегулювання спору за участю судді при наявності третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору; г) неможливість повторного звернення до процедури врегулювання спору за участю судді та ін.

Отже, на нашу думку, інститут врегулювання спору за участю судді є окремою самостійною примирювальною процедурою, а не одним із видів медіації. Так, дійсно, у цих процедур є як спільні, так і відмінні риси, що прослідковується при їх порівнянні. Однак з урахуванням розглянутих нами вище існуючих доктринальних підходів до визначення та особливостей інституту врегулювання спору за участю судді та положень чинного законодавства України щодо засад його регулювання, на нашу думку, врегулювання спору за участю судді можна визначити як особливу, самостійну примирювальну процедуру, що проводиться за взаємною згодою сторін у рамках позовного провадження до початку розгляду справи по суті, та здійснюється за участю судді у ролі посередника у формі спільних та/або закритих нарад з метою мирного врегулювання спору.

Як ми вже наголошували на початку статті, інститут врегулювання спору за участю судді є порівняно новим для українського процесуального законодавства. Минуло трохи більше чотирьох років, як національні суди напрацьовують певну практику застосування цієї примирювальної процедури. Проте, на наше переконання, важливо зазначити, що з початку запровадження цього інституту до господарського судочинства в Україні сторони у спорах доволі нечасто (особливо перші два-три роки) зверталися до такого способу врегулювання спору, оскільки він був, по-перше, новим, по-друге, дещо незрозумілим. Однак натеper практика застосування інституту врегулювання спору за участю судді поступово напрацьовується, а сторони спорів, їхні представники та судді ставляться до нього з меншими побоюваннями і застосовують все частіше.

З огляду на новизну для національної правової системи, логічним стало й те, що практика застосування інституту врегулювання спору за участю судді виокремила й існування певних недоліків та проблемних питань. Зокрема, йдеться про деякі доктринальні узгодженості у формулюваннях положень чинного ГПК України. Проаналізуємо деякі з них.

Перш за все деякі науковці на загальнотеоретичному рівні порушують питання про доцільність введення до судочинства процедури

врегулювання спору за участю судді. Зокрема, цивілісти М. Чабаненко та Т. Лежнева зазначають, що ця процедура взагалі перебуває поза динамікою судового процесу. Причинами таких висновків науковців є їх спостереження щодо співвідношення судового процесу та введеної до нього примирювальної процедури:

<...> врегулювання спору за участю судді вимагає згоди сторін, в той час як жоден інший етап процесу не вимагає такої згоди для свого початку; врегулювання спору за участю судді не можна віднести ані до підготовчого провадження, що має свої чітко визначені завдання, ані до розгляду справи по суті, адже відповідно до закону проводиться до його початку; для досліджуваного інституту не притаманні деякі з основоположних засад судочинства, про що вже згадувалося вище, серед яких принцип гласності, якому повністю суперечать положення про конфіденційність врегулювання спору за участю судді; необхідність зупинення провадження у справі на час проведення примирювальної процедури¹³.

Так, на нашу думку, наведені науковцями аргументи є слухними, адже достеменно визначити місце інституту врегулювання спору за участю судді у судовому процесі достатньо складно. До того ж цей інститут, хоч і запроваджено у процесуальне законодавство, проте він деякою мірою суперечить основоположним його засадам. І попри те, що врегулювання спору за участю судді регламентоване главою 3 “Підготовче провадження” розділу III “Позовне провадження” ГПК України, віднести до такого його теж не можна, адже воно не виконує передбачених для підготовчого провадження завдань.

Водночас, запроваджуючи досліджуваний нами інститут у національну правову систему, законодавець спирався саме на рекомендації міжнародних інституцій і позитивний міжнародний досвід. Основною метою його запровадження стало розвантаження суддів та заохочення сторін до мирного врегулювання спору. Тож, з урахуванням деяких зауважень і за умови подальшого вдосконалення, інститут врегулювання спору за участю судді все ж має право на існування у межах українського судового процесу загалом, та, зокрема, у господарському судочинстві.

Такої ж думки дотримуються і деякі юристи-практики, зокрема, Д. Лупеник, який звертає увагу на те, що

інститут врегулювання спору за участю судді був введений в українське законодавство на вимогу міжнародного співтовариства. Попри наявність певних недоліків, широких можливостей для сторін у зловживанні їхніми правами під час примирювальних процедур, та скептицизм деяких суд-

¹³ М. М. Чабаненко, Т. М. Лежнева, ‘Правова природа врегулювання спору за участю судді (в контексті структури цивільного процесу)’ (2018) 2 Порівняльно-аналітичне право 135–7.

дів, нововведений інститут у цілому оцінюється як позитивне явище. Він розширює можливості сторін щодо швидкого та ефективного врегулювання спорів. Окрім цього інститут врегулювання спору за участю судді розглядається також лише як початковий етап для подальшої розробки альтернативних механізмів вирішення цивільно-правових спорів¹⁴.

Ще одним питанням, яке постає при застосуванні процедури врегулювання спору за участю судді, є доцільність конкретизації та обмеження часового проміжку, протягом якого його можна застосувати – саме до початку розгляду справи по суті.

Однак зазначимо, що серед науковців існує думка й про те, що 'оскільки укладення мирової угоди можливе на будь-якій стадії судового процесу, сторони повинні мати змогу скористатися допомогою судді у вирішенні їхнього спору та при укладенні такої угоди'¹⁵. Така наукова позиція, на наше переконання, має рацію, оскільки сторони спору можуть примиритися на будь-якій стадії судового процесу. Не виключено, що під час розгляду справи по суті сторони спору можуть змінити свою думку щодо спору або будуть виявлені нові факти, які суттєво вплинуть на процес примирення сторін спору. У такому випадку врегулювання спору за участю судді-посередника може й справді допомогти мирно врегулювати спір.

Проте це проблемне питання має й інший, зворотний бік. Завжди існує ризик того, що сторони спору не дійдуть згоди у процесі застосування процедури врегулювання спору за участю судді, а справа буде передана на розгляд іншому судді. Під час підготовчого засідання суддя не встановлює фактичних обставин справи, а лише відповідно до ст. 182 ГПК України:

- з'ясовує, чи бажають сторони укласти мирову угоду, провести поза-судове врегулювання спору шляхом медіації, передати справу на розгляд третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу або звернутися до суду для проведення врегулювання спору за участю судді;
- з'ясовує, чи повідомили сторони про всі обставини справи, які їм відомі;
- з'ясовує, чи надали сторони докази, на які вони посилаються у позові і відзиві, а також докази, вистребувані судом як причини їх неподання;
- вирішує питання про проведення огляду письмових, речових та електронних доказів у місці їх знаходження;

¹⁴ Д. Лупеник, 'Новелізація цивільного процесу позитивно вплинула на судову практику' (*Судебно-юридическая газета*, 25.09.2018) <<https://sud.ua/ru/news/publication/125882-novelizatsiya-tsilivnogo-protsesu-pozi-tivno-vplinu-la-na-sudovu-praktiku-f6c2df>> (дата звернення: 13.07.2022).

¹⁵ Н. Л. Бондаренко-Зелінська, 'Врегулювання спору за участю судді: проблеми та перспективи застосування' (2018) 67–68 *Університетські наукові записки* 62–70.

– вирішує питання про витребування додаткових доказів та визначає строки їх подання;

– вирішує питання про забезпечення доказів, якщо ці питання не були вирішені раніше, та здійснює інші дії, необхідні для забезпечення правильного і своєчасного розгляду справи по суті¹⁶.

У цьому контексті Т. Бережна зазначає, що «положення про передачу справи на розгляд іншому судді у разі недосягнення згоди сторін під час врегулювання спору за участю судді може стати інструментом для заміни у справі судді, який не подобається одній зі сторін»¹⁷. Отже, якщо відбувається на цьому етапі заміна судді, то така обставина суттєво не вплине на тривалість судового розгляду загалом. Проте, якщо передати справу іншому судді на стадії, наприклад, дослідження доказів або судових дебатів, після того, як у справі досліджено докази, допитано сторони, третіх осіб, їх представників як свідків, досліджено письмові висновки експертів та отримано консультації або роз'яснення спеціалістів, то новий визначений суддя буде змушений робити все це знову, розгляд справи по суті буде затягнутим у часі, а можливість звернення до процедури врегулювання спору за участю судді на будь-якій стадії судового процесу може стати підставою для зловживання сторонами своїми процесуальними правами. Таким чином, на нашу думку, не буде досягнуто основних завдань застосування процедури врегулювання спору за участю судді. Крім того, будуть порушені основні засади господарського судочинства, які закріплені пунктами 10, 11 ч. 3 ст. 2 ГПК України – розумність строків розгляду справи судом і неприпустимість зловживання процесуальними правами.

Тому, на нашу думку, конкретизація та обмеження часового проміжку, протягом якого можна застосувати процедуру врегулювання спору за участю судді такими межами – «до початку розгляду справи по суті» – є цілком виправданими. А сторони спору, за їх бажанням, незалежно від стадії розгляду справи, можуть обрати й інші альтернативні способи вирішення спору, зокрема медіацію, і за результатами її проведення надати суду узгоджену і підписану мирову угоду.

Ще одним недоліком інституту врегулювання спору за участю судді деякі науковці та юристи-практики вважають існування обмеження щодо можливості участі у досліджуваній процедурі третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Так, наприклад, Н. Бондаренко-Зелінська вважає, що

таке положення <...> обмежує права сторін та третіх осіб. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, мають такі ж права і

¹⁶ Господарський процесуальний кодекс України (н 1).

¹⁷ Т. Бережна, «Процесуальне хуліганство та адвокатська творчість: де межа? [2018] 32–33 (634–635) Юридична Газета 20.

Ярослав Ярош

обов'язки, як і позивач. Тому нелогічним видається позбавлення їх права на мирне врегулювання спору, адже ніщо не заважало б судді проводити наради ще й за участю третьої особи¹⁸.

Наведене зауваження, на нашу думку, заслуговує на увагу, оскільки участь третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, у процедурі врегулювання спору за участю судді навряд чи ускладнить або суттєво вплине на часові рамки цього процесу, проте збільшить можливості застосування цього виду примирювальної процедури для сторін спору. До того ж, зауважимо, що національний законодавець не вводить будь-яких інших обмежень до застосування процедури врегулювання спору за участю судді. Таким чином, на наше переконання, передбачене п. 3 ч. 2 ст. 186 ГПК України обмеження щодо недопущення проведення врегулювання спору за участю судді у спорах у випадку вступу у справу третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, є невинуватим.

Також проблемні питання виникають і безпосередньо під час застосування процедури врегулювання спору за участю судді. Так, відповідно до ч. 2 ст. 188 ГПК України проведення врегулювання спору за участю судді здійснюється у формі спільних та/або закритих нарад. Саме друга форма проведення врегулювання спору за участю судді – закриті наради, спричинила низку дискусій як серед науковців, так і серед юристів-практиків.

Відповідно до положень ГПК України закриті наради проводяться за ініціативою судді з кожною зі сторін окремо (ч. 2 ст. 188). Однак виникає логічне запитання, чи є доцільним запровадження та здійснення такої форми врегулювання спору? Аналіз судових ухвал, якими розпочиналася процедура врегулювання спору за участю судді, показав, що закриті наради суддями проводяться доволі рідко, а у більшості сторони спору доходять згоди саме у процесі проведення спільних нарад.

У цьому контексті В. Мамницький і М. Кахнова зазначають, що

характер нарад у процесі примирювальної процедури має закритий характер, незалежно від того, чи проводяться вони за участі однієї або обох сторін. <...> чинне законодавство України встановлює певні вимоги щодо конфіденційності інформації, отриманої у процесі проведення нарад, заборонено також будь-яку фіксацію усього, що відбувається під час врегулювання спору за участю судді. Закритість нарад є однією з ознак конфіденційності, а тому немає потреби виокремлювати закриті наради як окрему форму проведення врегулювання спору за участю судді¹⁹.

www.pravolia.com.ua

¹⁸ Бондаренко-Зелінська (н 15) 62–70.

¹⁹ В. Ю. Мамницький, М. Г. Кахнова, 'Врегулювання спору за участю судді: проблемні аспекти правозастосовчої практики' (2019) 64 Журнал східноєвропейського права 112–23.

Досліджуючи окреслене вище проблемне питання, О. Можайкіна здійснює порівняння форм врегулювання спору за участю судді з формами медіації. Дослідниця зазначає, що

у процедурі медіації є можливість проведення спільних та індивідуальних (сепаратних) зустрічей. Останні мають конфіденційний характер щодо іншої сторони спору. Після проведення індивідуальної зустрічі з однією стороною спору медіатор повинен з'ясувати, що саме з визначеного на ній можна передати іншій стороні²⁰.

З урахуванням наведеної наукової позиції, а також у зв'язку з тим, що закритість нарад, які проводяться за ініціативою судді з кожною зі сторін окремо, є ознакою конфіденційності, на нашу думку, “закриті наради” доцільно було б назвати “індивідуальними”, на відміну від спільних нарад, де участь беруть всі сторони, їх представники та суддя.

Також деякі проблемні питання під час врегулювання спору за участю судді викликають як процесуальні повноваження, так і статус судді у цій процедурі. Наприклад, на думку Л. Романадзе,

необхідною умовою ефективного функціонування досліджуваної примирювальної процедури є достатня кваліфікація судді, наявність у нього необхідних для проведення посередництва навичок. У теперішньому вигляді процедури врегулювання спору за участю судді передбачається, що будь-який суддя суду, визначений за допомогою автоматизованої системи, повинен вміти спрямовувати сторони в процесі врегулювання спору та пропонувати можливі шляхи вирішення конфлікту. Однак на сьогодні судді не мають такої кваліфікації та не проходять відповідного навчання²¹.

Схожу думку висловлюють і В. Мамницький і М. Кахнова, які вважають, що “для вирішення вказаної проблеми доцільним було б проведення відбору суддів, які мають бажання та можуть проводити врегулювання спору за участю судді, та здійснення відповідної професійної підготовки таких суддів”²².

На нашу думку, така наукова позиція заслуговує на підтримку, оскільки врегулювання спору між сторонами конфлікту беззаперечно вимагає фахових знань у сфері права, умінь і навичок процесуального посередництва. Для судді, за участю якого проводиться врегулювання спору

²⁰ О С Можайкіна, ‘Правовий аналіз форм врегулювання спору за участю судді в цивільному процесі’ (2018) 2 Право і суспільство 77–81.

²¹ Л Д Романадзе, Врегулювання спору за участю судді та інші процесуальні новели: вплив на розвиток медіації. <<http://mediation.ua/wp-content/uploads/2017/05/Stattya-pro-Mediatsiyu-v-proektah-protses-kodeksiv-2.pdf>> (дата звернення: 12.07.2022).

²² Мамницький, Кахнова (н 19).

Ярослав Ярош

обов'язковими є освітньо-професійні знання з конфліктології, психології, медіації та ін. Для ефективного здійснення процедури врегулювання спору суддям мають бути притаманні такі особисті якості, як незалежність, нейтральність, неупередженість, толерантність, етична чутливість, моральність, емоційна стійкість, емоційна лабільність та інші особисті якості, які сприятимуть ефективному застосуванню процедури врегулювання спору за участю судді та, зокрема, його основній меті – примиренню сторін²³. А тому, враховуючи наведене вище, у разі запровадження на законодавчому рівні вимог до освітньо-професійної підготовки суддів, за посередництва яких має здійснюватися процедура врегулювання спору, то, можливо, що виникне необхідність суттєвого змінення та удосконалення зазначеної процедури, оскільки спір, що розглядається суддею, який не має відповідної освітньої кваліфікації саме як посередник у врегулюванні спору, доведеться передавати на розгляд іншому судді, який відповідатиме необхідним кваліфікаційним вимогам і матиме відповідні знання та навички.

Висновки. Таким чином, підбиваючи підсумки нашого дослідження, можемо зробити такі висновки.

Врегулювання спору за участю судді можна визначити як особливу, самостійну примирювальну процедуру, що проводиться за взаємною згодою сторін у рамках позовного провадження до початку розгляду справи по суті, та здійснюється за участю судді як посередника у формі спільних та/або закритих нарад з метою мирного врегулювання спору.

Поняття “врегулювання спору за участю судді” та “медіація” не є тотожними та мають певні взаємовиключні ознаки. Зокрема, основною ознакою, за якою можна відрізнити ці примирювальні процедури у чинному законодавстві України, є позасудовість медіації та, на противагу цьому, інтегрований підхід до процесу врегулювання спору за участю судді у господарському процесуальному законодавстві.

Натепер достеменно визначити місце інституту врегулювання спору за участю судді у судовому процесі достатньо складно. До того ж цей інститут, хоч і запроваджено у процесуальне законодавство, проте він деякою мірою суперечить основоположним його засадам. І попри те, що врегулювання спору за участю судді регламентоване главою 3 “Підготовче провадження” розділу III “Позовне провадження” ГПК України, віднести до такого його теж не можна, адже воно не виконує передбачених для підготовчого провадження завдань.

Одним із недоліків інституту врегулювання спору за участю судді є існування обмеження щодо можливості участі у досліджуваній про-

²³ І А Белінська, ‘Основні критерії психологічного профілю медіатора’ (2012) 18 Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Проблеми сучасної психології 34–43.

цедурі третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Вважаємо, що передбачене п. 3 ч. 2 ст. 186 ГПК України обмеження щодо недопущення проведення врегулювання спору за участю судді у спорах у випадку вступу у справу третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, є невиправданим і має бути виключеним.

Відповідно до ч. 2 ст. 188 ГПК України проведення врегулювання спору за участю судді здійснюється у формі спільних та/або закритих нарад. Саме друга форма проведення врегулювання спору за участю судді – закриті наради, спричинила низку дискусій як серед науковців, так і серед юристів-практиків. На нашу думку, доцільно внести зміни до ч. 2 ст. 188 ГПК України виклавши її у такій редакції:

“2. Проведення врегулювання спору за участю судді здійснюється у формі спільних та/або індивідуальних нарад. Сторони мають право брати участь у таких нарадах у режимі відеоконференції в порядку, визначеному цим Кодексом.

Спільні наради проводяться за участю всіх сторін, їх представників та судді.

Індивідуальні наради проводяться за ініціативою судді з кожною зі сторін окремо.”.

Врегулювання спору між сторонами конфлікту беззаперечно вимагає фахових знань у сфері права, умінь та навичок процесуального посередництва. Для судді, за участю якого проводиться врегулювання спору, обов'язковими є освітньо-професійні знання з конфліктології, психології, медіації та ін. Для ефективного здійснення процедури врегулювання спору суддям мають бути притаманні такі особисті якості як незалежність, нейтральність, неупередженість, толерантність, етична чутливість, моральність, емоційна стійкість, емоційна лабільність та інші особисті якості, які сприятимуть ефективному застосуванню процедури врегулювання спору за участі судді та, зокрема, його основній меті – примиренню сторін. Враховуючи наведене вище, вважаємо за потрібне на законодавчому рівні запровадити вимоги до освітньо-професійної підготовки суддів, за участю яких має здійснюватися процедура врегулювання спору.

REFERENCES

Bibliography

Journal articles

1. Belinska I A, ‘Osnovni kryterii psykhologichnoho profilu mediatora’ (2012) 18 Zbirnyk naukovykh prats KPNU imeni Ivana Ohiiienka, Instytutu psykhologhii im. H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Problemy suchasnoi psykhologhii 34–43 (in Ukrainian).
2. Bondarenko-Zelinska N L, ‘Vprovadzhennia sposobiv alternatyvnoho vyrishennia pravovykh sporiv (ADR – Alternative Dispute Resolution)’ (2018) 9 Mizhnarodne pryvatne pravo: rozvytok i harmonizatsiia 165–8 <<http://www.univer.km.ua/statti/1>.

bondarenko-zelinska_n.l._vprovadzheniya_sposobiv_alternatyvnoho_vyrishennya_pravovykh_sporiv_(adr_alternative_dispute_resolution).pdf> (accessed: 07.04.2022) (in Ukrainian).

3. Bondarenko-Zelinska N L, 'Vrehuliuvannia sporu za uchastiu suddi: problemy ta perspektyvy zastosuvannia' (2018) 67–68 *Universytetski naukovi zapysky* 62–70 (in Ukrainian).
4. Zeldina O, 'Novely sudovoi reformy: pozytyvni ta nehatyvni naslidky' [2017] 43–44 (1164–1165) *Yurydychnyi visnyk Ukrainy* 4–5 (in Ukrainian).
5. Mamnytskyi V Yu, Kakhnova M H, 'Vrehuliuvannia sporu za uchastiu suddi: problemni aspekty pravozastosovchoi praktyky' (2019) 64 *Zhurnal skhidnoevropeiskoho prava* 112–23 (in Ukrainian).
6. Mozhaikina O S, 'Pravovyi analiz form vrehuliuvannia sporu za uchastiu suddi v tsyvilnomu protsesi' (2018) 2 *Pravo i suspilstvo* 77–81 (in Ukrainian).
7. Chabanenko M M, Lezhnieva T M, 'Pravova pryroda vrehuliuvannia sporu za uchastiu suddi (v konteksti struktury tsyvilistychnoho protsesu)' (2018) 2 *Porivnialno-analitychne pravo* 135–7 (in Ukrainian).
8. Yakovliev V V, 'Prysudova ta pozasudova mediatsiia: osnovni oznaky' (2017) 26 *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. "Pravo"* 139–51 (in Ukrainian).

Conference papers

9. Kyselova T, Romanadze L, *Vidminnosti mediatsii vid protsedury vrehuliuvannia sporu za uchastiu suddi: Prohramnyi dokument. Intehratsiia mediatsii v sudovu systemu Ukrainy u ramkakh proektu Rady Yevropy "Pidtrymka vprovadzhenniu sudovoi reformy v Ukraini"* (Tetianoiu Kyselovoiu pidhot, Kyiv 2017) <https://md.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Kyselova_T._Mediation_Integartion_UKR.pdf> (accessed: 10.04.2022) (in Ukrainian).

Dissertations

10. Hren N M, 'Realizatsiia prava liudyny na spravedyvyi sud shliakhom protsedury prysudovoi mediatsii: teoretyko-pravove doslidzhennia' (dys kand yuryd nauk, Lviv 2016) (in Ukrainian).
11. Prushchak V Ye, 'Vrehuliuvannia sporu za uchastiu suddi u tsyvilnomu sudochynstvi Ukrainy' (dys d-ra filos. Odesa 2020) (in Ukrainian).

Newspaper articles

12. Berezhna T 'Protsesualne khulihanstvo ta advokatska tvorichist: de mezha?' [2018] 32–33, (634–635) *Yurydychna Hazeta* 20 (in Ukrainian).
13. Luspennyk D, 'Novelizatsiia tsyvilnoho protsesu pozytyvno vplynula na sudovu praktyku' (*Sudebno-iurydycheskaia hazeta*, 25.09.2018) <<https://sud.ua/ru/news/publication/125882-novelizatsiya-tsyvilnogo-protsesu-pozi-tivno-vplynula-na-sudovu-praktiku-f6c2df>> (accessed: 11.04.2022) (in Ukrainian).

Websites

14. Kibenko O, 'Sudova mediatsiia v hospodarskomu protsesi – buty chy ne buty?' (*Tsensor.Net*, 18.02.2018) <https://censor.net.ua/blogs/3051121/sudova_medatsya_v_gospodarskomu_protsebuti_chi_ne_buti> (accessed: 22.12.2021) (in Ukrainian).
15. 'Mediatsiia ta konsoliatsiia: vyrishennia sporiv' (*Profspilkovi visti*, 2015) <<http://www.psv.org.ua/arts/Yurist/view-2774.html>> (accessed: 10.03.2022) (in Ukrainian).
16. Romanadze L D, 'Vrehuliuvannia sporu za uchastiu suddi ta inshi protsesualni novely: vplyv na rozvytok mediatsii' <<http://mediation.ua/wp-content/uploads/2017/05/Stattya-pro-Mediatsiyu-v-proektah-protsebuti-kodeksiv-2.pdf>> (accessed: 15.03.2022) (in Ukrainian).

Yaroslav Yarosh

DISPUTE SETTLEMENT WITH THE PARTICIPATION OF A JUDGE
AS AN INDEPENDENT TYPE OF A CONCILIATION PROCEDURE
IN ECONOMIC LITIGATION

ABSTRACT. In the process of development of the legal system, the mankind came to a conclusion that a settlement of disputes, without of which it is impossible to imagine society, doesn't always require court procedures. Along with the advantages of judicial review of the disputes as well there is a point about the growing number of its disadvantages. The duration of the court process, the excessive amount of the legal costs, the results of the judgement in court which, as a rule, leave one of the parties dissatisfied and encouraging the conflicting parties to find other extrajudicial forms of dispute resolution. The states themselves contribute to the development of the conciliation procedures. The main reason of this is a constant increase in the workload on judges, which enhances the judicial apparatus and expenses for ensuring its activities, the high cost of the judicial process for the state itself due to its duration, etc. That is why various conciliation procedures are not only recommended to the parties, but those are increasingly introduced into the national legislation systems of the various states. World scientific doctrine and practice have developed a number of alternative ways of resolving the economic disputes. Ukraine did not remain aloof from these processes of development. Back in 2017, a new institute of economic justice was created in the national economic procedural legislation and, as a result, according to the judicial practice – the institute of a dispute settlement with the participation of a judge was created. However, the effectiveness of the both establishment and implementation of a new institution of economic justice can be determined not only by the legal norms adopted in the current legislation of Ukraine, but the most important by its practical application use – judicial practice, which will make it possible to identify problematic aspects and shortcomings of the legal support of the institution of dispute regulation with the participation of a judge as a kind of a conciliation procedure in commercial proceedings.

The purpose of this article is to substantiate the provisions of the theoretical and legal basis of the dispute settlement with the participation of a judge as an independent type of a conciliation procedure in economic litigation.

The existing doctrinal approaches to the definition and features of the institution of dispute settlement with the participation of a judge analyzed in the article, as well as the provisions of the current legislation of Ukraine regarding to the principles of its regulation, provided grounds for defining the dispute settlement procedure with the participation of a judge as a special, independent conciliation procedure conducted by the mutual consent of the parties in within the framework of legal proceedings before the start of consideration of the litigation in essence, and is carried out with the participation of a judge as a mediator in the form of joint and/or closed meetings with an aim of a peaceful settlement of the dispute. The author substantiates that the dispute settlement procedure with the participation of a judge can be considered as a special conciliation procedure, which is carried out by the mutual consent of the parties within the framework of the legal proceedings before the start of the consideration of the case in essence, and is carried out with the participation of the judge as a mediator in the form of joint and/or closed meeting for the peaceful settlement of the dispute. It is proved that the concepts of “dispute settlement with the participation of a judge” and “mediation” are not similar

ПРАВО УКРАЇНИ • 2022 • № 6 • 149-166

Ярослав Ярош

and have certain mutually exclusive features, in particular, the main feature by which these conciliation procedures can be distinguished in the current legislation of Ukraine is the extrajudicial nature of mediation, therefore, an integrated approach to the dispute settlement process with the participation of a judge in economic procedural legislation. It was established that one of the shortcomings of the institution of dispute regulation with the participation of a judge is the existence of a restriction on the possibility of participation in the procedure under investigation with third parties who make its' independent claims according to the subject of the dispute. We consider that the restriction provided for in Clause 3 of Part 2 of an Article 186 of the Civil Procedure Code of Ukraine regarding the prevention of settlement of the disputes with the participation of a judge in disputes in the event of the entry into the case of a third party that makes independent claims regarding to the subject of the disputes are unjustified and should be excluded. It is proved that in accordance with the Part 2 of Article 188 of the Civil Procedure Code of Ukraine, settlement of a dispute with the participation of a judge is carried out in the form of joint and/or closed meetings. A proposal was made regarding to the expediency of changing the name from the "closed meetings" to the "individual meetings".

KEYWORDS: conciliation procedures; dispute settlement; court procedure; dispute settlement with the participation of a judge.